

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարվանը 6 ռուբլ:

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղադրութիւնը գիւրում են ուղղակի
Тифлис. Редакция „Маск“

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնները ընդունվում են ամէն յեղուռով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքական վերջին անցքերը:—Ներքին
տեսութիւնը, Նախկին վերին-Ազգութիւնը, Նա-
խկին Ներքին-Ազգութիւնը, Ներքին լուրերը:—Ար-
տաքին տեսութիւնը, Վերին տարեկանը, Նա-
խկին Ֆրանսիայից: Նախկին Թիւրքիայից: Ար-
տաքին լուրերը:—Վերին Ներքինները:—Յայ-
տարարութիւնները:—Տեղեկացոյց:

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ՎԵՐԺԻՆ ԱՆՑՔԵՐԸ

Կոնգրէսը կայացնելու համար
երկար ժամանակ եւրոպական շատ
դիպլոմատներ աշխատում էին:
Կոնգրէսը իրագործել, համոզել
բոլոր պետութիւններին, որ ու-
ղարկեն իրանց ներկայացուցիչնե-
րին այդ քաղաքական դատաստա-
նին ներկայ գտնվելու համար բա-
ւական աշխատանք պահանջեց այն
քաղաքագետներէն, որոնք կամե-
նում էին կոնգրէսի հաւաքվելը:

Վերջապէս դիպլոմատիան յաղ-
թեց, կոնգրէսը հաւաքվեցաւ, բայց
այնու ամենայնիւ քաղաքական գոր-
ծերի անորոշ դրութիւնը, որ այդ-
քան փնտաւար է հասարակա-
կան բարոյութեան բոլոր ճիւ-
ղերի համար, դեռ ևս անփոփոխ է
մնում: Կերկայ րօպէում ամենա-
հարկաւորը այն է, որ բոլոր պե-
տութիւնների հպատակները շու-
տով իմանան ինչ հետեւանքի է
հասնելու կոնգրէսը լինի այդ հե-
տեւանքը խաղաղութիւն թէ պա-
տերազմ:

Կոնգրէսը արդէն ունեցաւ մի
քանի նիստեր, բայց հասարա-
կութեանը յայտնի է թէ այդ
նիստերի ժամանակ ի՞նչ տեսակ
վիճարանութիւններ են եղել, որ
դրանից նա կարողանար իր եղ-
րակացութիւններն անել:

Բայն և երկու տարի սրանից
առաջ մի և նոյն խնդրի համար
Փարիզում կոնգրէս գումարվեցաւ:
Հետաքրքիր է մի հայեացք ձգել
անցեալի վրա, համեմատել նրան
ներկայի հետ: Հետաքրքիր է իմա-
նալ ինչ դրութեան մէջ ներկա-
յացան կոնգրէսին գնաղան պե-
տութիւններ, իսկ մեզ հայերիս
համար աւելի հետաքրքիր է գի-
տենալ թէ ինչպէս մասնակցեց
կոնգրէսին ուստաց կառավարու-
թիւնը քան և երկու տարի ա-

ռաջ և ինչպէս է մասնակցում
այժմ:

Երազիրները այս հարցի առի-
թով բաւական զբաղված են:

Բայն և երկու տարի առաջ
եւրոպական քաղաքականութեանը
գերակշռող պետութիւնը Ֆրան-
սիան էր, որի կառավարչական
ղեկը Նապոլէոն III կայսրի ձեռ-
քին էր: Նապոլէոնը ինքը հե-
տաքրքրված էր արեւելեան հար-
ցով, որ Ֆրանսիայի քաղաքա-
կանութիւնը բարձրացնում էր:
Ֆրանսիան Ղրիմի պատերազմին
յաղթող մասնակցողներից մէկն
էր: Ռուսաստանը ներկայացաւ
կոնգրէսին իբրեւ յաղթված կողմ
և ստիպված էր ընդունել իր պա-
տիւր և արժանաւորութիւնը վի-
րաւորող պայմաններ:

Եւրոպական գործերի գրութիւնը
փոխվել է: Բաղաքականութեան
մէջ առաջին դեր խաղացող պե-
տութիւնը Գերմանիան է, որի
մայրաքաղաքի մէջ գումարվեցաւ
կոնգրէսը: Գերմանիան արեւելեան
հարցի մէջ ուղղակի շահեր չունի
և դիտաւորութիւն չունի այդ
հարցի համար «մի հասարակ գի-
նուորի արին թափել»: Մինչ-
դեռ քսան և երկու տարի առաջ
Ռուսաստանը կոնգրէսին մաս-
նակցեց իբրեւ յաղթված պետու-
թիւն, այժմ նա ներկայանում է
պետութիւնների առաջ յաղթու-
թեան դափնիներով ծածկված:
Նրա զօրքերը Կ. Պոլսի մօտ են
կանգնած:

Հայց միթէ մեր ներկայացու-
ցիչները, ասում են ուստ լրա-
գիրները, պէտք է հիմնվեն արած
յաղթութիւնների վրա, զէնքի
վրա, որ իրանց քաղաքականու-
թիւնը իրագործեն. ոչ նրանք
պէտք է պնդեն մեր հաղթարւոր
մարդկերանց արինի գնով ձեռք
բերած իրաւունքի վրա: Եւրոպի
յաղթող պետութիւն արտօնու-
թիւններ, առաջին ձայն ունի և
մենք նրա համար չը յաղթեցինք,
որ Եւրոպան մեզ նոր շղթանե-
րով կապեն:

Եւս խօսքերը ճշմարիտ հա-
մակրելի խօսքեր են և այդպէս
խօսել իրաւունք ունի այն փողո-

ւորը, որի կառավարութիւնը
Ռուսաստանի կառավարութեան
պէս ճշմարիտ նպատակ է դրել
ճշկված ազգերի ազատութիւնը:

Վ. Տ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ

25 մայիսի

Նրբ. Ազգութիւնը, գիւրում էք անդադրաւ զէպի
արեւմուտը և անցնում քարքարոտ ու ծայրերով
պատած ճանապարհները 8—9 վերտալափ գնա-
լով ձեր առաջ պատկերանում Յիւն գիւղը, իր
բարձր և գեղեցիկ դիրքով, բաւականին լաւ
մշակված դաշտերով, գեղեցիկ պողոտաւ այդի-
ներով, անկանոն ծուռ ու մուռ և ցեխով ու
աղբով քիչ փողոցով և աներով, որոնց թիւը
համարում է մինչև 140:

Յիւնեցիք ինչ գաղթականներ են, նրանք բա-
ւականին քաջ և առողջակալ են:

Եթէ բնակչաց արտաքին ձեւին և հագուստնե-
րին նայենք կը կարծենք թէ դրանք աղքատ
են: Կան շատերը որ ունեն բաւականին կա-
րողութիւն և պարագայում են վաճառականու-
թեամբ Կովկասի զանազան քաղաքներում: Յիւ-
նեցիները մեծ մասը պարագայում է հողագործու-
թեամբ:

Յիւնեցիք ապրում են ինչ նահապետական ձևով,
հազիւ թէ արեւելքի միտա բարե և ասում նրանց
և ծածկվում սարի յետե, նրանք փակվում են
տներում, խմում երեկոյան թէյը, ուտում հացը
և օրվայ ծանր աշխատալի գործից դադարած
մտնում են անկողին: Յիւնեցիք հիւրասէր փողո-
ւորք են, բայց դատողութիւնից զուրկ են և չու-
նեն հաստատ գաղափար. նրանք երբէք չեն
մտածում հասարակաց օգտի վրա:

Յիւնան ունի երկու քահանայ. մէկը արդէն ծեր
և մի ոտքը գերեզմանում, իսկ միւսը դեռ ևս
երիտասարդ և նոր ձեռնադրված: Երանք ինչ-
պէս և փողովուրդը հազիւ թէ գիտեն հայերէն
ուղիղ կարգալ և գրել... իսկ կանայք բացա-
ռութիւն են կաղնում, ամբողջ գիւղում հազիւ
թէ գտնվի ինչ կամ տասը կին, որ կարողա-
նայ ճանաչել տաւեր և հայերէն կարգալ ու
գրել իմանայ:

Օղբ բաւական մաքուր է և առողջարար: Ձրե
կողմից Յիւնան բաւական հարուստ է. բացի
աղբիւրներից, ունի մի բաւական մեծ գետ, որ
զարնանը անձրեցի բարձրանալով մեծ վեհանգի
է պատճառում գիւղացիներին, փչացնելով նրանց
արտերը և այգիները, որոնք գետի երկու ափում
ևս համարեա թէ մտած են ջրի մէջ: Եկեղեցին
չինված է համարեա թէ գիւղի ծայրում ամուր,
գեղեցիկ և ապշված քարից. եկեղեցու դռքը
շատ գեղեցիկ է և գիւղում ունի բաւական մեծ
կալուած: Տղայաց ուսումնարանը չինված է եկե-
ղեցու բակում. մի փոքրիկ սենեակում, որ աղօտ
ուսուցարան է մի քանի ուսանողներ, թողոտ
նստարանների վրա նստած են աշակերտները
առաջներին դրած «Մայրենի լեզու» իսկ զա-
րաբաղի ուսուցիչը քանոնը ձեռքին պարա-
պում է նրանց հետ (ի հարկէ միայն հայերէ-
նով): Յիւնան ունի ևս մի օրիորդաց ուսումնա-
րան. այդտեղ պարագայում է քահանայի կինը:

Տ.

ՆԱՄԱԿ ՆԵՐՔԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ

21 մայիսի

Խիտ շատ են ազգի պակասութիւնները, բայց
որքան էլ քաղմաթիւ լինէին դրանք, իւրաքան-
չիւր սրտացաւ հայի պարտաւորութիւնն է խո-
րագնին աչքով դիտել նրանց մի առ մի խո-

սել նրանց մասին բարեկամաբար, անկողմա-
պաճ կերպով և առանց կրքերի, ու առաջար-
կել զանազան միջոցներ յիշեալ արտաքինը ջն-
ջելու համար: Յայտնի է որ մեր վաճառա-
կանների մեծ մասը իրանց ծննդեան տե-
ղից հեռու քաղաքներում են կատարում ա-
ռուտութիւնը, և նրանք զանազան հանգամանքների
հետեւ երբեմն ինչ կամ վեց և աւելի տարի-
ներով չեն վերադառնում իրանց ընտանիքների
մօտ: Այդ ժամանակամիջոցում վերջիններս ար-
գեօք ինչ վիճակում են գտնվում: Նրանց կա-
նայքը բացի այն որ ամուսինների երկար բացա-
կայութեան պատճառով բնականապէս հալ ու
մաշ են լինում մտքից և կարօտից, և երբեմն
հարկադրված դրժում են ամուսնական հաւա-
տարմութեանը:—Համարեա միշտ ծանրաբեռնած
են լինում տնտեսական և ընտանեկան հոգսերի
տակ: Իսկ մանուկները, ազգի այդ ապագայ
յոյսի նշանները, ինչ են անում դրանք այդ մի-
ջոցին, ո՞վ է կրթում նրանք, ո՞վ է սերմանում
արդեօք նրանց մատաղ և դիւրնկալ սրտերի
մէջ բարոյականութեան սկզբունքները, միթէ
իրանց մայրերը: Վերջիններս, ինչպէս ասացինք,
առաջինը տգիտութեան և երկրորդ ծանր հոգ-
սերի պատճառով եթէ երազէին էլ անձեռնահաս
կը լինէին կատարել այդ Ուրեմն կարելի է օգ-
նականներ ունեն, մի որ և է ուսումնաւարտ
հայ օրիորդ ունեն վարձած դաստիարակչուհու
պաշտօնով, և այդ սուրբ պարտականութիւնը
նրանց են յանձնած... Ի հարկէ, շատ ազնիւ և
բարի գործ կը լինէր մեր բուրժուազական դասին
այդպիսի հանգամանքներում հրախրել Թիֆլիսի
և այլ տեղերի աղքատ և ուսումնաւարտ աշա-
կերտահիւներին, մատակարարել նրանց չափաւոր
ռոճիկ, միջոց տալ դաստիարակչուհու պատուա-
ւոր պարագայունքով մի կողմից ապահովել իրան
ապագան, որի մասին սակաւ են մտածում մեր
օրիորդական դպրոցները, և միւս կողմից կրթե-
լով մատաղահաս մանուկներին՝ պատրաստել
նոյն իսկ իրանց մայրութեան վեհ միջոցներ...
Եւ երբ այդ կերպով մեր ունեւոր դասի որ-
դէք յանձնված կը լինէին յիշեալ մանկավար-
ժուհիների խնամատարութեանը, որքան աս-
տուածահաճոյ գործ կը լինէր նոյնպէս հարեա-
նների աղքատ, որի մասին սակաւ են մտածում մեր
ընդունել ձրիապէս այդ բարեկամական կրթա-
րանների մէջ, որով հարուստ և աղքատ դասերի
—երկու ապագայ հասարակութեան ներկայա-
ցուցիչների մէջ մանկութենից հաստատվելով
բարեկամական միութիւն, կը ջնջվէին ժամանա-
կով այն որոշող խտրութիւնները, որոնք մեծա-
մեծ չարիքների պատճառ են լինում իսկ մի և
նոյն ժամանակ կը վերանային հասարակութեան
միջոց շատ պակասութիւններ, որոնք առաջ են
գալիս անկրթութիւնից: Այժմ տեսնենք թէ որ-
քան են արդարանում մեր յոյսերը, որտեղ և
ինչպէս են ընդունում յիշեալ մանուկները իրանց
սկզբնական դաստիարակութիւնը: Երեխան որ
դառնում է 3 տարեկան, կամ ինչպէս մեզա-
նում ասվում է սկսում է տոտա տոտա անել՝ որ
սեւեթն էլ պատկանէր նա անորոշ ժամանակով
յանձնվում է մանկական պարտեզը—փողոցները
և հրապարակները. այնտեղ նա գտնում է ձրիա-
պէս դաստիարակվելու ամեն տեսակ միջոցներ:
Ձրիակալն էլ էր, թուրք—անկիրթ իշապաններ,
յիշցիներ մի անվերջ ծով, միով բանիւ օրինակներ
և ոչ չոր խրատներ, այդպէս է պահանջում ժա-
մանակակից պեղազօգիտ: Փոքրիկ օրինակների
խումբը բոքիկ, գլխաբաց և ամբողջ սրբ պտուե-
լով անարգել բոլոր հասարակաց տեղերը, ամեն
մի ծակ ու մուկ հաւաքում են ճշդիւ բոլոր տե-
սածները ու լսածները, տպաւորում են նրանց
իրանց թարմ մտքի յիշողութեան մէջ, և այդ-
պիսով պատրաստում են առատ գաղափարների
պաշար ապագայ կեանքի գործունէութեան հա-
մար... Բայց ինչպէս են դրանք հեռանում
իրանց մայրերի մօտից, մայրերի՝ որոնք աչքերը
բացած չը բացած ընդունում են թէ մօր և
թէ հօր տեղ: Ահա ինչպէս: Հարուստ տանտի-
կիները պատրաստի ունեն տանը մի կախա-
ղական առարկայ, որով միտապէս զբաւում են

երկրաներին և ստիպում են հաղթանակել իրանց կամքին: Այդ հրապուրիչ առարկան է քաղցր-դէնը: Երբ երկխոս մի ուրիշ և է պատճառով լա-նիս է, կամ երբ մայրը կամենում է իր ընկերու-հներին խնայել տալ, կամ վերջապէս մի առան-ձին հաշիւ ունի վճարելու... քաղցրեղէնը հան-դէս է դուրս գալի և մանուկներին առաջնոր-դում է դէպի յիշեալ կրթարանները: Յայտնի է, որ շաքարեղէնի չափաւոր գործածութիւնը օգ-տակար է մանուկանց կերակուրից յետոյ, երբ նա ներգործում է իբրեւ հեշտ մարտադրութեան միջոց: Բայց չափազանց գործածութիւնը ունի իր վնասակար հետեանքները: Կնքն շաքարը իր ճարպանման և կրային բաղադրութեամբ, տա-քացնող և այրող յատկութեամբ իւրաքանչիւր օր մուտ գործելով մանուկների փափուկ կազմ-վածքի մէջ, երբ վերջինս պէտք ունի պնդանա-լու և զօրեղանալու հետզհետէ, այնպիսի սոսկալի խանգարմունք է պատճառում, որ թէ մարմնի վայելուչ շինուածքը և թէ ջրային սխտեմը զրկելով իրանց կանոնաւոր զարգացումից՝ ա-ռաջացնում են շատ տխուր հետեանքներ: Ութ տարեկան ընթացքում դիտելով վերև յիշվածը և յետոյ ուսումնարանները երթնելով մինչև 20 երեխաների վրա, որոնց համար քաղցրեղէնի գործածութիւնը մի մոլութիւն էր դարձել մենք փորձով համոզվեցանք թէ մինչև որ ատոման մեղանշած էին ծնողները որոշող վերաբերու-թեամբ: Այդ քաղցրամուր և շաքարագոյ խղճա-լիները յաճախ ենթարկվում էին տեսակ տեսակ հիւանդութիւնների, ինչպէս՝ ստամոքսային և նրա կապակից աչքացալի, բերանի և ընդերքների, հարկիքի ու ծնոտի անդօրութեան և այլն: Սը բանցից յետոյ նրանց ատամները շատ անգամ փռում էին, սկանում և փշուկելով թափվում, զուգարեք և երեսի վրա դանաղան խոցեր և խուլքեր լայն ընթացում և մարմնի մէջ ընդհանուր թուլութիւն և գունատութիւն էին թաղարորում: Այժմ թող ընթերցողը եղբակացնէ թէ ինչ-պիսի աղաքայ է սպասում այդպիսիներին: Թնչ կարելի է յուսալ դրանցից եթէ ոչ ազգի գոնէ այն հասարակութեան կամ ծնողների համար, որոնց պատկանում են: Վերջացնելով մեր խօսքը աւելորդ չենք համարում յիշել թէ որքան օգ-տաւէտ է լինելը որ մեր օրնորդական ուսումնա-րաններում միւսների թուով դասախօսելի նաև քիմիայի սկզբունքները, գոնէ այնքան, որքան հարկաւոր է տնտեսականութեանը, այսինքն ծանօթացնելին օրնորդներին տան մէջ ծախվող նիւթերի յատկութիւնների, օգտաւէտութեան կամ վնասակարութեան և վերջապէս նրանց գործածելու եղանակի և չափի մասին: Եւ որով-հետև հայ տիկիները մեծ յարմարութիւն են ցոյց տալիս տնտեսական կառավարութեան մէջ, մանաւանդ երբ նրանց վզին է թողված միայն այդ պարտաւորութիւնը, մեծ լայն կը սիրէին ընտանեկան առողջ կեցութեան վրա փորձուց ծանօթանալով յիշեալ առարկայի հետ: Բայց քանի որ դուրի ենք այդ և այդպիսի օգ-տաւէտ անհրաժեշտութիւններից, մենք խօսելով միշտ իրական սեռի բարեւը կրթութեան վրա, ստիպված ենք կրկնել երեւելի գերմանացի դոկ-տոր Բօկի խօսքերը. «տուէք մեզ լաւագոյն մայրեր, և մենք կունենանք լաւագոյն որդի-ներ»:

Եփրեմ Կաթնեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

«Մշակ» № 91-ի մէջ տպած խմբագրին ուղղած նամակի մէջ մտել են հետեւեալ սխալները: Խո-սա Թեմիսեան նուիրել է 3 ր և ոչ թէ մի բուր-նայէս տպված էր: Բուրդան Մեղիկեանի տեղ պէտք է լինէր Բուրդան Լիւնիով:

Հինգաբլթի յունիսի 8-ին թիֆլիսի հայ ու-սանոցները պ. Տէր-Կաթնեանի մասնակցու-թեամբ մի ներկայացումն տուին, յօգուտ վանի ձրիավարժ վարժարանի: Ներկայացումն առհա-սարակ շատ լաւ գնաց, ամբողջութիւնը այնքան լաւ էր, որ մենք այդքանը մեր գերասաններից էլ չէինք սպասում: Գերմանական կուրբի դահ-լիճը լիքն էր, շատ քիչ տոմսակներ էին մնա-ցել չը ծախված:

ՁԱՒԱԼ-ՕՂԱՂԻՑ մեզ հաղորդում են, որ ջըր-ջակայ դիւղերից մէկում հնդեղ է եկել և բաւա-կան վնասներ է տուել: Գիւղացիք յոյս ունեն, որ այս տարի լաւ հունձ կունենան:

ԱԼԷԲՍԱՆ ԳԻՐԱՊՈԼԻՑ մեզ հաղորդում են, որ հնդեղից խնդրածները 25 մարդ են:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎՕԼՏԵՐԻ ՏԱՐԵԿԱՐՁԸ

Կղերական կուսակցութիւնը որչափ էլ աշ-խատեցաւ Վոլտերի, այդ մեծ մարդի յիշա-տակը անպատուելի չը կարողացաւ ազդել: Վոլտերի տարեգրքը, մայիսի 30-ին, հան-դիսով կատարվեցաւ Փարիզում երկու տեղ, Գէտէի (Gaité) թատրոնում և Միլէրի ցեր-կում: Կղերական կուսակցութեան կանխածնե-րի հափառակ, այն օր ոչ մէկ անկարգութիւն չը պատահեցաւ: Փարիզի ժողովուրդը օրից օր աւելի ցոյց է տալիս աշխարհին թէ ինքն արժանի է վայելել հանրապետութեան տված ազատութիւնները: Փրանսիայի նահանգներում անգամ կատարել են Վոլտերի տարեգրքի հանդէսը, մասնաւորապէս Լիւն, Մարսէյ, Ամիան քաղաքներում շատ շքեղ հանդէսներ են եղել: Ոչ մէկ անկարգութիւն չէ պատա-հել և ոչ մէկ տեղ: Պապը՝ մայիսի 31-ին կա-թօյի ընկերութիւններից ուղարկված պատ-գամաւորները ընդունած ժամանակ, ցաւ է յայտնել որ հրապարակական պատիւներ կը լինեն Վոլտերին, մէկ կաթօյից ազգի մէջ Բա-րեաղբապէս, ասել է պապը, նոյն ազգի մէջ զօրաւոր ձայներ բարձրացել են դատաւար-տելու համար նրանց: Արեւծը պապի այդ նկատողութիւնը վերաբերվում է Փրանսիային և Դիւպանլու Եպիսկոպոսին և իր օգնական-ներին: Բայց Բոսալայում էլ Վոլտերի տարե-գրքը կատարել են նոյնպէս շքեղ հանդիսով: Երկու շատ երեւելի մարդիկ մասնակցել են եղել: Հռոմում, Ապրիլի թատրոնում ներկայացրել են Վոլտերի Ձայնի ողբերգութիւնը և նրա արձանը դարձրել են պատկերով: Միլա-նում, Բօլիո պատգամաւորը առաջարկել է շնորհակալութեան հետագիւր ուղարկել Փա-րիզի մասնաժողովին: Նոյնպէս Պարիզի պրօֆէսորը Բօլոնիում:

Հետաքրքրական է այն հանդիսի նկարա-գրութիւնը որ Փարիզի ժողովուրդը կատարեց տօնելու համար Վոլտերի յիշատակը, այն մեծ մարդի, որի համար ասու Գամբէտա իր հրապարակախօսութեան մէջ թէ՛ մեծ մտքի և փիլիսոփայութեան ճշմարիտ թաղաւորն էր: Եւ ասան և ութերորդ դարում, պէտք է ուրախութեան արտահայտելով ծափահարել Վոլտերի անունի համար... պէտք է որջանել նրան, պէտք է զննել նրան մեր ազգային բու-րը փառքերի մէջ տեղ իր յարմար տեղում: Եւ այնչափ ազատամիտ եմ գգում ինձ, ասաց Գամբէտան, որ կարող եմ կրօնական յարգան-քով պատուել ժան Լա Լօրրէնին և մի և նոյն ժամանակ հիւանդ Վոլտերի վրա և աշա-կերտել նրան:

Վաղ առաւօտ, Փարիզի զանազան դպրոց-ների ուսանողները պէտք է հաւաքվէին Պան-թէօնի հրապարակում, այնտեղից խմբովին գնալու և Վոլտերի արձանին մէջ պսակ նուի-րելու: Համար: Բայց այդ հրապարակային ցոյ-ցը արգելված լինելով, ուսանողները որոշել են մէկ պսակ նուիրել Վիկտոր Հիւգօյին Գէտէյի թատրոնում: Մեծ բազմութիւն լրկել է թա-տրոնի շրջականերում ուր բլաւելով ծախում էին Վոլտերի, Վիկտոր Հիւգօյի, Գամբէտայի լուսանկար պատկերները: Գլխից ամեն խա-նութներ փակված էին և տներից կախված եռագոյն դրօշակները ծածանվում էին: Բազ-մութիւնը այնչափ շատ է եղել որ մեծ մասը չէ կարողացել թատրոն մտնել, տեղ չը գտնե-լով նախ վարժարանների ուսանողները եկել են խմբովին, յետոյ Վիկտոր Հիւգօ, Էմիլի Ժի-րարդէն, Նօտէն Պէլլուան և այլ ամենայայտնի գրագէտներ որոնց եկած ժամանակ բազմու-թիւնը ծափահարութիւններով ընդունել է: Թատրոնի մէջ Վոլտերի կիսարձանը դրված է եղել, բնական ծաղկներով շատ շքեղ զար-դարկած: Տիկիները և օրնորդներ լրկել են բոլոր օթեակներում (լոժ): Գրեթէ երկու

ժամին, աստիկ ծափահարութիւններով ըս-կել են բլաւել Վիկտոր Հիւգօ, Էմիլի Ժիւգօ, Կեցցէ հանրապետութիւն: Այդ նշանակում է թէ անուանի բանաստեղծը մտել է թատ-րոնի ներս: Վիկտոր Հիւգօ նստել է նախա-գահի աթոռը, Վոլտերի կիսարձանի առջեւ: Նրա երկու կողմերը նստել են պ. պ. Սպիլլէր և Դէշանէլ: Հանդէսը սկսվել է Սպիլլէրի ա-տենախօսութեամբ: Նստեցում և պարզ խօս-քերով յայտնել է հանդիսի նպատակը, թըշ-նամիների արած հախառակութիւնները և յարգական խօսքեր Վիկտոր Հիւգօյի և Վոլ-տերի վերաբերութեամբ: Նրան յարգել է պ. Դէշանէլ անուանի հրապարակախօսը որ Վոլտերի գրութեանցից մի քանի հատուած-ներ կարդալով ցոյց է տվել այդ մեծ գրա-դէտի, կամ լաւ ևս այդ մեծ մարդու գոր-ծունեութիւնը, որ առաքելալ հոնքիսացաւ կրօնական ներողամտութեան, առաջնորդ 89-ի այն մեծ յեղափոխութեան որ չը պէտք էր ինքն աչքով տեսնել, բայց գուշակած էր և որ պատրաստելու համար ոչ ոք այնչափ աշխա-տած չէր որչափ ինքն: Դէշանէլը յետոյ, Վիկ-տոր Հիւգօն ոտի է կանգնել: Արաշի ամեն կողմից ծափահարութիւններ սկսել են գո-ռալ: Եւ խօսքը կարդացած ժամանակ շատ անգամ ընդմիջվել է աստիկ ծափահարու-թիւնների և կեցցէների ձայներով: Մենք մեր ընթերցողներին ներկայացնում ենք միայն երկու հատուած այն բազմութիւն փեմ խօս-քերից որոնք մեծ ազդեցութիւն ունեցան հանրապետական վրա: Մեր այն է ուր յիշում է Կալաների և Լաբարների կրօնական զը-պարտութիւններով դատաւարաւորել և սոս-կալի տանջանքներ կրելը և թէ Վոլտեր միայն պատերազմ հրապարակեց այդ բարբարոսական հին սովորութիւնների դէմ: Նրկարդէն այն է ուր դատաւարաւորում է պատերազմը և փա-ռաւորում է խաղաղութիւնը որով վերջաց-նում է իր խօսքը: Ունիւղիւնները բոլորովին ողեւորված, երկարատե օվաղիներ են արել Վիկտոր Հիւգօյին: Պ. Սպիլլէր մի քանի նոր հեռագիրներ կարդալով հանդէսը վերջա-ցրել է: Այդ հեռագիրները զանազան քաղաք-ներից ստացվել են անուանի բանաստեղծի ատենախօսած ժամանակ:

Մի յերթի ցերկում կատարված հանդէսն էլ համառօտ նկարագրելուց յետոյ, մենք կը ծանօթացնենք մեր ընթերցողներին Վիկտոր Հիւգօյի խօսքերից յիշեալ երկու հատուած-ների հետ: Այդպէս հանդիսին նախադահել էր սենատոր պ. Լօրան Պիշա. նրա երկու կող-մեր նստել են Փարիզի քաղաքապետական ժողովի և Սէնի ընդհանուր ժողովի նա-խադահները: Ընդարձակ սրահը բոլորովին լրկված է եղել բազմութեամբ: Զանազան տե-ղեր կանգնեցրել են եռագոյն դրօշակներ որոնց վրա սկիւղէն տառերով գրված էին այն քա-ղաքների անունները որոնց քաղաքապետա-կան ժողովների կամ քաղաքացիների կողմից ուղարկվել էին պատգամաւորութիւններ Վոլ-տերի հանդէսին մասնակցելու: Համար: Բու-սոյի, ԳՆլամբէրի, Կօնդօրի, ԳՆլամբի և Հէլլէթիտուսի անուններ գրված էին բարձր տեղերում: Ոսկեզօծ մի արձան գրված էր որ ներկայացնում էր մի կին, ձեռքումը բռնած մի ոսկեզօծ մեծ շրջանակ (կարտուշ) որի վրա կարդացվում էր՝ Արդարաւէր Վօլ-տերին: Մի այլ ոսկեզօծ շրջանակի վրա էլ գրված է եղել Մարդու իրաւունքները: Վոլտերի կիսարձանի ետեւ գրված էին ոսկե-զօծ երկու մեծ արձաններ որոնցից մինը ներ-կայացնում էր մի Գօլաւաի (հին ֆրանսիացի) տապալումը զինված և միւսը նոր մշակներից մէկը մուրճը ձեռքին: Բացի Վոլտերի կիսար-ձանից, գրված է եղել նաև ամբողջ արձանը 3 մետր բարձր, կարմիր չուխայով ծածկված: Արձանը այնպէս շինված է որ մէկ վերաբիւ-ծածկված է Վոլտերի ուսերի վրա և երկու կողմերից վեր վերցված է ձախ ձեռքով որ բռնած է կրօնի ծախված մի թուղթ և կըր-

թնում է մի գաւազանի վրա: Այդ ձեռքը որ ձախ ձեռքի վրա գրվելով խաչաձև կազմած է, մի գրիչ բռնած է: Երբ հանդէսը բաց-ված ժամանակ, կարմիր ծածկոցը վեր են առել և արձանը երեւացել է, բոլոր բազմու-թիւնը ոտի կանգնած միաձայն բլաւել է Վիկտոր Հանրապետութիւն: Մի քանի տես-նախօսութիւններ եղել են: Մասնաժողովի ան-դամներից մինը առաջարկել է որ հանգստա-կութիւն լինի Փրանսիայի քաղաքային վէճերի և երկպառակութիւնների զոհ եղողների ըն-տանիքների համար: Ու թէ ձեռք քաղաքական զգացումին, ասել է նա իր ատենախօսու-թեան մէջ, այլ ձեռք սրտին դիմում եմ: Մտածեցէք անամուսին կանանց, անհայր երեխաներին վրա: Վթութիւն եմ խնդրում կանանց և երեխաների համար և ներողու-թիւն հայրերի քաղաքական յանցանքների համար: Վիկտոր Հիւգօյի ներողութիւնը բլաւել են այնտեղից ուր բարձրաստիճան անձինք նս-տել էին և խոյնի սկսվել է փող հաւաքել: Այդ նպատակի համար նախադահը կար-դացել է զանազան հեռագիրներ որոնք ստաց-ված են եղել Հօլանդիայից, Բուսիայից և Բօրգոյից:

Հանդէսը վերջացել է այս արարողութե-նով: Բոլոր դրօշակները հաւաքվել են սրահի մէջտեղ: Ուսանողների դրօշակը որի վրա ու-սանողական կարմիր զինարկը կար, գրվել է Վոլտերի արձանի առջեւ և բոլոր ուսանող-ները կարգով անց են կացել արձանի առջեւից, դուրս խմբարհեցնելով Վոլտերին: Այդ միջո-ցին, նուազածուների խումբերը աճել են մայրսէյլը կեանակը որ հանդիսականների մէկ մասը երգել է: Ուսանողների այդ անցքը շատ նկարչական (pittoresque) մի տեսարան է ներկայացրել և ծափահարութիւնների և կեցցէների աղաղակներ գոռացել են ամեն կողմից:

Ահա Վիկտոր Հիւգօյի փեմ խօսքերից այն երկու հատուածները միայն որոնք վերև յիշեցինք և որոնք ժողովուրդը աստիկ ծա-փահարութիւններով ընդունել էր:

(Կը շարունակվի)

ՆԱՍՏԱԿ ՖԻՆԱՆՍԱՅԻՑ

Փարիզ, 26 մայիսի

Ոչ մի երկիր այնքան հարուստ չէ, որքան Եւրոպան: Եւ խօսում եմ այստեղ նիւթական, տնտեսական հարստութեան մասին: Եւ զարմա-նալի մի բան. ոչ մի երկիր այնքան խնայող չէ, որքան նոյն իսկ այդ հարուստ Եւրոպան. Ուր-քան Եւրոպայի աշխատող է, բանող, գործող, որքան եւրոպացիք հասկացողութիւն ունեն մի-ջոցներ գտնելու, հարստութիւններ դիզելու, որ-քան նոյն մէջ գործունեութեան միտքն է զար-գացած, նոյնքան էլ զարգացած է նրանց մէջ նաև խնայողական միտքը: Բայց այս խնայողու-թիւնը, որի վրա այստեղ խօսք կայ, վերաբե-րում է աւելի չունեցող քաղաքացիներին: Մի քանի ժամանակ առաջ շրջելով համալսարանային հանդիսի լաբիրինթոսում, եւ միանգամայն յոգ-նած էի ֆրանսիական և օտարների բաժիննե-րում բերապալով աւարական տեսնելուց: Բայց մի սենեակի անկիւնը ինձ մանաւանդ հետաքր-քում էր. այստեղ քաջ էին արած մի քանի ցուցակներ, նկարներ, գրքեր, լիթէ նայէք կը տեսնէք որ խօսքը միլիոնների, 100 այս, մինչև անգամ 1000 միլիոնների վրա էր: Առաջին ան-գամ մարդ կը կարծէր թէ այդ ցուցակները, թւերը մեծ բանկիրների հաշիւներ են և այլն: Եթէ փոքր ինչ մօտիկ քննէիք, կը համոզվէիք, որ դժբա, այդ հաշիւները հարուստների հա-շիւներից շատ հեռու են: Գրանք ոչ այլ ինչ էին, եթէ ոչ կօպիկների հաշիւներ որոնց մի քանի տարվա գումարը յանդարձ մի միլիարդի է հա-սել: Խօսքս այսպէս անուանված վնասողական արկղերին՝ մասին է: Ընթերցողը արդէն զգա-

*) Մենք խառնափում ենք «չունեցող դատ» բառը գործածելուց, առաջինը, որովհետև այդ-ման հարաբարութեան մէջ այդպիսի մի դատ չը կայ, երկրորդ, որովհետև այդ բառը վերաւո-րական է:

Յ Ս Յ Տ Ս Ր Ս Ռ Ն Ն

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵՆԻՍ ԳՏՆԱՌՈՂ ԱՆԳ-
ԼԵԱՆԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ Ժամկետով են՝ ԿԱՐՏՈ-
ԼԵԱՆ Տեղով և փոշի տարախոսիկ Տիսան-
գույթիներին գէտ 1 1/2 ը., ԽՆԱՅԻ ԻՒՂ
1 1/4 ը., ցնարատ մանկեղայն 2 ը., ՐՈՄ
ԿՈՆԵՍԿ, ՊՐՏՏՎԵՑ, ԽԵՐԵՍ և անցկական
օղե 1 1/2 ը., ճանապարհի ամաններ գլխին
3 ը., Թէյի գրաններ (չեն սեանում) 1 1/2
ը., Բարձր, ճանապարհի գանակներ 80
կ., ճանապարհի ֆիլտրներ 4 կ., մատիտ-
ներ հատը 1 կգ., երկաթի գրիներ 18
հատը 5 կ., անգլեր 1000 հատը 80 կ.,
ճածկոցներ, մանկական շորեր և չեթրջող
վերարկներ 4 ը., Բարձր, գլխարկներ
և ժիլետներ 75 կ., Բարձր, կտաւ 10 ը.
և Բարձր, տրիկո 1 ը. և Բարձր, ՊԱՐՈՒՍԻՆ
60 կ. և Բարձր, բամազէի 1 ը. արշեր,
շղթաներ (Նիսինայի ուղուց) 50 կ. մինչև 3
ը.: Մի և նոյն կանոններով շուտով կը ստաց-
վեն ՄԱՀԱՍԱԼՆԵՐ 6 ը. և Բարձր, բիսկվիտ-
ներ, մեծ ֆիլտրներ և ՎԵՐԱԿԱՆԵՐՆԵՐՈՂ
անուանված մի գեղ, և այլն:

9—20

ՄԱԺԵՐԻ ՏԱԿԻՅ ԳՈՐԱ ԵԿԱՆ ՎՍԿԵՆՆԵՐ

Երիտանեական հաւատոյ Հայաստանեայց եկե-
ղեցոյ անուանով կրօնագիտութեան ձոր դա-
տագիրքը Աշխատասիրոյն և Կովկասեան հա-
յերին քաջածանօթ նախկին Եկեղեցեան վե-
րատեսչ, իսկ այժմ Գորուայ արքեպիսկոս
ուսուցչական կարգի կրօնաւոյց արժ. Տ.
Ստեփանոս Տէր. Ստեփանեան. Գաղափար
Թարգմանութեան կազմած և ուսուցչական
գրող Տ. Ստեփանեանի սկզբնական ձեռնարկից և
բովանդակում է իր մէջ կարեւոր գիտելիքներ
հին և նոր կապիտալից, բազմաթիւ տրոթ-
քներ, քրիստոնէական վարդապետութեան
գլխաւոր դասանկերը, քրիս. սկիզբը և տա-
րածումը Հայաստանում. եկեղեցու եօթն խոր-
հուրդները, հաւատոյ հանգանակը և այլն:
Դասագիրքը զարգարած է 25 հատ ամե-
նագրեցիկ խոշոր պատկերներով հին և նոր
կապիտալից և նշանակված է իբրեւ ձեռնարկ
մեր ժողովրդական տարրական ուսումնարան-
ների համար: Գինն է 50 կոպէկ. դուրսը
աւտորներին 45 կոպէկ: Մակմում է բացա-
ռապէս Թիֆլիսի Եկեղեցական գրքատնա-
նոցում:

ТИФЛИССКИЙ КОЖЕВЕННЫЙ ЗАВОДЪ
ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԿԱՇՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

Ճամբէնայա փողոցի վրա Յունաց եկեղեցու դիմաց տուն՝ № 22

Պատիւ ունի յայտնելու պ. պ. վաճառականներին և սպառողներին, որ այդ դարձա-
րանում դրածվում են և նորա մէջ միշտ մեծ քանակութեամբ գտնվում են ամեն տեսակ
ԿԱՇԻՆԵՐ կոշիկներ, Թամբերի, կաշեքի արուեստների համար և նոյնպէս հում կաշիներ:
Մեծ քանակութեամբ վաճառելու կատարվում է գործարանի կանտորայում, որտեղ
ընդունվում են և պատուէր՝ Մաս մաս ծախվում է Սիւնի մայր եկեղեցու դիմաց
գտնվող մագազինում:

25—23 (2)

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ տարած գիմ-
նագիական կուրսը պատրաստում է երկաթ-
ների ամեն տեսակ ուսումնարանների հա-
մար: Հասցեն կարելի է իմանալ ԿԵՆՏՐՈՆԱ-
ԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՍԱՆՈՅՈՒՄ, Պ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ
ԳԱԼԵՐԵՆԻՍ:

1—2

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅ-ՔԱՀԱՆԱՅ, որ իր ռե-
սուրսը ստացել է Ներսիսեան Կարգում, ուր
և ունի ուսուցչի պաշտօն, դիմում ամառա-
նոց ԿՈՅՈՐ ԿՏԱՅ ՀԱՅՈՑ ԼԵՂՈՒ ԴԱՍԵՐ,
ցանկացողները կարող են հարցնել Կոշորի
հայոց եկեղեցու սենեակներում:

1—3

МАГАЗИНЫ ОТДАЮТСЯ ВЪ НАЕМЪ
ПО-ОЧЕНЬ ДЕШЕВЫМЪ ЦѢНАМЪ
ВЪ ГАЛЕРЕѢ АРЦРУНИ.
ԱՐԾՐԱ ՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵՆԻՍ
ՀԷՏ ԷՃԵՆ ԳՆԵՐՈՂ, ՎԵՐՁՈՂ, ԵՆ ՏԻՎՈՒՄ
ԽԱՆՈՒԹՆԵՐԸ

Только что возвратившись изъ-за границы привезъ съ собою большой выборъ разныхъ карманныхъ золотыхъ и серебряныхъ ЧАСОВЪ, ремонтныхъ различныхъ системъ, какъ-то, ренитивныхъ (Rèpétition à minutes) съ календарями (à quantième) докторскіе часы (Secondes indépendantes) и т. д. Выборъ сдѣланъ мною у лучшихъ женевскихъ фабрикъ, изъ той самой партіи которая была отправлена на Парижскую всемирную выставку; за вѣрность хода часовъ магазинъ гарантируетъ.

Большой выборъ разныхъ золотыхъ, бриллантовыхъ и серебрян. вещей очень изящная работа; не смотря на курсъ, цѣны удѣренныя.

Магазинъ С. КАЦѢ

Дворцовая улица № 3.

(332) 5-4.

КОНТОРА ГАЛЕРЕИ АРЦРУНИ
ОТКРЫТА КАЖДЫЙ ДЕНЬ КРОМѢ ВОСКРЕСНЫХЪ
ДНЕЙ отъ 9 часовъ утра до 2 часовъ пополудни

ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵՆԻՍԻ ԳՐԱԿԱՆԵՐԸ
ԲԷՅ Է ԼՐԵՆ ՕՐ ԼՈՒՍՕՏԵԼՆ 9 Ժամից մինչև 2 Ժամ
կեսորից յետոյ բացի ԿԻՔԷԿԻ օրերից:

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՍԱՆՈՅՈՒՄ ԱՐ-
ՇՐՈՒՆՈՒ ԳԱԼԵՐԵՆԻՍԻ, ծախվում են ի միջի
այլոց հետևեալ հայերէն նոր գրքերը.

1. Փոքրիկ Ժողովրդական Երբեքնա-
րան գիւղական ուսումնարանների համար, գինն
է 5 կոպ. դուրսը 4 կոպ. Կրօնական գիւղական կը լինի.
2. Գեղորդ Բարխուդարեանի նոր Թարգմանու-
թիւնները Դօն Կարլոս, Դաթիւս, Իմաս-
տուն և Օրէնքներ Կոյս, Իւրաքանչիւրը
60-ական կոպ.
3. Դօն-Կարլոս Լամանցիցի Թարգ. 8.
Առաքելեանի, գինն է 70 կոպ.
4. Լեոնի վիշապ. Շահ-Աղիլեանի, գինն է
1 ը. 25 կ. ճանապարհի ծախսը գնողների վրա է.

Ցանկանում են ունենալ ՄԻ ՈՍՈՒՅԻՉ, որ
պարտաւր 9 տարեկան երեխայի հետ և նրան
ընայական գիմնական տաճին զատատան
համար պատրաստելու: Հասցեն կարելի է
իմանալ մշակի խմբագրատանը:

1—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԳԱՂԱՔԱՆԵՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ
յայտնում է, որ իր ներկայութեամբ յունկի
11-ին աճուրդ կը լինի քաղաքական հողի
մի մասը ծախելու համար: Հողը գտնվում է
երկրորդ բաժնի 15-դ մասում, Կախեթի
փողոցի վրա Այդ հողը մեծութեամբ 251
քառ. սաժէն է և պիտանի է շինութեան
համար:

1—3

ԿԻՐ Կարել է ստանալ ամեն ժամանակ
Կուկիայում, Նիկոլայեւի փողոցի վրա Գ. Լ.
Պատկովի և ընկ. սպիտակ պահածոն կից
Տուն № 44:

1—3

ԹԻՖԼԻՍԻ 10.		Տ Ե Ղ Ե Մ Ա Յ Ո Ց 8		ԹԻՖԼԻՍ 1878.	
ԹԻՖԼԻՍԻ ՎԱՃԱՍԱՆՈՅ	Բ.	Կ.	ՀԵՐԱԳԻՐ	ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱ-	ՓՈՍՏ
(Թուինի 9-ին)			Բ.	ԹԻՖԼԻՍ	ԲԺՇԿԱՆՈՑ
Ու Կիւն (պոլուսկիւրալ)	8	30	Կովկասի և Ան-	Թիֆլիսից մինչև Փոթի	Ամեն տեսակ թէ նա-
Հին 82-պր. մ. արծ. 1000 մ.	1550	—	դրովկասի քա-	(ճանապարհորդների գնացքը) 9	մանր և մեծ քանակութեամբ 9 ժամից
Հին 20 4. 72 պր. 1000 մ.	1310	—	ղաքները	ժամին 21 լուսեղ առաւօտեան	մինչև 1 կէսօրից յետոյ:
Վիգրիչի 50/0 առաջի փո-	233	—	Ուսուցչական	Գինն Միւսկալով օ (կրօն)	Երկուշաբթի. վերջի-
խառնութեան տոմ. 100	235	—	Աւարտի	Գինն Միւսկալով օ (կրօն)	կէս և Գորալիչի ներքին
Երկրորդ 50/0 վիգրիչի	235	—	Անգլիա	Գինն Միւսկալով օ (կրօն)	հիւանդութիւններ, Բուշա-
Կարեւոր կուրսը 237	100	—	Գերմանիա	Գինն Միւսկալով օ (կրօն)	րեանց վարդապետական և
Լեոնի վիշապ. Օրէնքայի	10	67	Ֆրանսիա	Գինն Միւսկալով օ (կրօն)	ակադեմիականներ:
վիշապի կուրսը 112 զր.	121	—			Երբեքնալ Վերջի վերջի
Կարեւոր բարձր	5	90	ԱՆԴՐԿՈՂ ԿԱՍԵԱՆ ՄԱՆ-	Թիֆլիսից	ներքին 5. Բէյի ալքի 5.
Աւարտական բանկի ակ-	300	—	ԿԱՐԱՐՁԱՆԱՆ ԴԱՐՈՑ	Գինն	9—11 ժամ, Ա. Բախու-
ցիան 200 մ.			(վերջի վրա № 38)	Միւսկալով օ	տով կանանց, երեխաների
Փոթի Թիֆլիսեան երկա-	125	—		Բիւն	4. Բանկաբարձութեան:
թուղու ակցիան 125 մ.				Փոթի	Զորեքնալ Վերջի վերջի
Շաքարը բրդի	8	—	Ծնողականների ընդ ու-		չէլ ներքին 5. Բախու-
միւս տեսակը	7	80	ն եւ լոթիւնը ցերեկայ		կործարանի և ջգային:
շաքարաւոր	6	—	և դիւրեւայ ամեն ժամա-		Հին գալաթի. վերջի-
մաքանիւր	6	50	նակ, օրը 50 կոպէկ վար-	Փոթի	չէլ ներքին 5. Գալիսո-
մաքար վարած	12	—	ձով իսկ չբաւորներին ան-	Միւսկալով օ	սկի կանանց և մանկա-
Բամբակը երկանու Ա-	8	50	վարձ, Աւանձին սենեակ-	Գինն	բարձրութեան 9—10 ժամ,
մերկայի սերմից	7	50	ներում ամիւր 30—50	Գինն	Բախու վերջի վերջի և կա-
Ան տեսակը հին սերմից	8	—	րուր, Կանանց հի-	Գինն	չու 5. Օրբէլտատատան-
Բուրդը Թուր	8	—	ւան գոթիւնը և ներքին	Գինն	ցաւեր:
Թարաքամի	4	20	ընդհանուր սենեակում 18		Ուրբաթ. վերջի վերջի
Ալիւր Երաքալու	1	40	րուր, իսկ մասնաւոր սե-	Թիֆլիսից գալիս և առաջին գը-	ներքին 5. Բախուտով ման-
Երեւան	—	90	նեակներում 30 րուր ամ-	նացը երեկոյեան 9 ժ. 31 ր.	կաբարձութեան, կանանց և
Գարին	13	—	սական.	Երկրորդը առաւօտեան 7 ժ.	հիւանդների 5. Բուշաբեանց
Մեծ քանակութիւն (сгар.)	180	—	Երբեքնալ և Երեւանի ըն-	56 ր.	սիֆիլիտական և միջային
Մեծ քանակութիւն (сгар.)	100	—	դունդութիւնը ամեն օր,	Տեղի վրա գինը Թիֆլիսից	գործարանների 5.
Կոկոնը Կուկայ (բուծ.)	45	—	բացի կիրակի օրերից, 9 1/2	Գինն	Շաքար. վերջի վերջի
Ֆրիզոնը (լաւոր) Արու-	55	—	մինչև 11 ժամ առաւ-	Գինն	քին 5. Բէյի ալքի 5.
րեանց	27	—	տեան, Բժշկապետ Անա-	Սուրբաթ	Բախու կործարանի և ջգա-
Կոֆէն մօկի	22	—	նով:	Գինն	յին հիւանդութիւններ:
Լիւանի	22	—		Փոթի	
մարտիկայինը	20	—			